

Jumalateenistus Nõos P, 06.06.21 kell 11.00, 1. pühapäev *post Trinitatis*, leeripüha

Lektsioonid: Õp 30:7–9; 1Tm 6:6–12

Leerikõne: 2Kr 4:16

Pihikõne: Lk 3:10

Jutlus: Mt 16:24–27

Laulud: 303 (1–5); 263 (1–6, 7); 232 (1–3); 302 (1–3)

*Siis Jeesus ütles oma jüngritele: „Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist ja järgnegu mulle! Sest kes iganes tahab päästa oma elu, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma elu minu pärast, leiab selle. Sest mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, oma hinge teeks aga kahju? Või mis oleks inimesel anda ära oma hinge lunahinnaks? Sest Inimese Poeg tuleb oma Isa kirkuses koos oma inglitega ja siis tema tasub igatühele selle tegusid mööda.*

Üleeile, reedel, 4. juunil avati ja õnnistati meie kiriku esisel lipuplatsil mälestuskivi Eesti lipulaulu ja selle sõnade looja õp Martin Lipu mälestuseks.

Kivi õnnistamisel kasutasin alusena kirjakohta 1Ms 31:45: „Siis Jaakob võttis ühe kivi ja pani sambaks püsti.“ Selgitasin, et see kivi oli lepingumärgiks Iisraeli esiisa Jaakobi ja tema onu Laabani vahel, et nendevahelised arusaamatused on ületatud ja mõlemad võivad oma elu omal maal ja oma varaga edasi elada.

Kasutasin seda VT kirjakohta paralleelina Lipu mälestuskivi tähendusele. Andis ju vaimulik ja Jumala sõna sulane Martin Lipp ühtlasi panuse ka eesti kultuuri ja isegi riikluse sünni: niisiis sidus oma tegevuse kaudu vaimuliku ja ilmaliku, kiriku ja maailma.

Siiski sai tolles loos VT-s Iisraeli esiisa mitte Laabanist, vaid Jaakobist. Ja Martin Lipp jäi, vaatamata oma viljakale kultuurilisele tegevusele, siiski vaimulikuks ning kristlasena oli tema lootus viimselt siiski Jumalale ja mitte tärkavale eestlusele või terendavale võimalusele Eesti omariikluse sünniks. Sest õp Martin Lipp teadis: maailm, isegi talle kallis eesti rahvas ja lõpuks ka Eesti riik (mille sünni ta nägi) on siiski kaduvad, kuid Jumala riik on igavene.

Ka Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahv 40 ütleb, et riigikirikut ei ole. Seega, kuulumine riiki pole seesama, mis kuulumine kirikusse (vastupidine olukord, riigikirik on ju olnud maailmas samuti väga levinud, veel hiljaaegu oli riigikirik nt Rootsis). Jah, riigikodanik võib olla korraka Jumala riigi kodanik, kuid ta peab teadma, et ilmalik riik on ajutine, kuid Jumala riik igavene.

Tahan nende näidetega aidata paremini mõista tänast kirjakohta, kus Jeesus seab oma jüngrid samuti valiku ette. Ta ütleb, nagu kuulsime, nii: „Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist ja järgnegu mulle!“

Miks peaks üldse Jeesuse järel käia tahtma? Vastus on lihtne. Jeesus ütleb teisel, Jh 14:6: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.“ Seega, kui keegi tahab elada mitte ajutiselt, vaid igavesti, siis leiab ta selle võimaluse ainult Jeesuse järel käies, ehk siis Jeesust oma elu aluseks võttes.

Mida aga tähendab Jeesus oma elu aluseks võtta? Jeesus mainib siin kahte asja: enese salgamist ja oma risti kandmist.

Mõlemad tunduvad üsna karmid nõuded. Enese salgamine või, nagu meie kaasaegses tõlkes seisab, enda mina salgamine kõlab justkui vastupidiselt sellele, mida taotleb isiksuse areng, vähemalt õhtumaises kultuuris. Kui laps meie kultuuris sünnib, siis hakatakse talle kohe õpetama asju, mis peaksid teda järjest kasvatama iseseisvalt mõtlevaks isiksuseks, kes on võimeline elus hakkama saama. Teisisõnu, hakatakse temas kujundama minateadvust, mis eristaks teda teistest isiksustest.

Kuidas saaks siis inimene oma kättevõidetud mina salata? Aga ta peab seda tegema, kui ta on otsustanud valida tee igavesse ellu, mis on Piibli järgi inimese loomulik olukord, mitte ebaloomulik või otsitud, nagu religiooni ja kristlust ateismi ajaloo on kujutatud.

Samuti tundub karmi nõudena oma risti kandmine. On tõenäoline, et seda väljendit kuulates läheb

inimese mõte Jeesuse risti juurde, mida Õnnistegija pidi oma hukkamispaika, Kolgatale kandma. Kas asi on sama sünge kõigil, kes valivad Jeesuse järel käimise? Eesti teoloog Elmar Salumaa märgib oma „Matteuse rõõmusõnumis“ (lk 483), et väljend „risti kandma“ või „risti enda peale võtma“ oli tuttav ka Jeesuse kaasaegses juutkonnas ja ütleb selle väljendi selgituseks: „Kogu enesesalgamine on suuremal või väiksemal määral seotud kannatustega, mida põhjustavad kiusatused ja katsumused, kutsudes sageli esile ränka võitlust iseendaga, tolle loomupärase „minaga“, mis oma valitsevast positsioonist nii kergesti ei taha loobuda. Kõige üldisemas mõttes on seegi valvas võitlus ristikandmine.“

Kuid Salumaa arvates mõtleb Jeesus ristikandmise all siin enamatki: „nimelt võitlust, milles tuleb valmis olla isegi martüüriumiks.“ Jumal hoidku selle eest, et peaksime oma usu pärast kahju kannatama või lausa surema! Kuid valik, mida Jeesuse oma elu aluseks seadmine ja tema järel käimine tähendab, peab selle võimalusega siiski arvestama.

Siiski tasub siinjuures meenutada apostel Pauluse sõnu 1Kr 10:13: „Aga Jumal on ustav, kes ei luba teid kiusata rohkem, kui te suudate taluda, vaid koos kiusatusega valmistab ka väljapääsu, nii et te suudate taluda.“ Siit võib teha järelduse, et Jumal ei pane meie peale raskemat risti kui me kanda suudame. Sest kes teab paremini meie suutlikkust ja võimeid kui Jumal, meie Looja! Ka siis, kui oleme oma mina arendanud üliinimlike kõrgusteni ja meie isiksus on väga suur, pole me oma võimetest paremini teadlikud kui Jumal.

Jeesus kõneleb meie kirjakohas ka inimese hingest. Tõlkes on sõna ψυχή jaoks kasutatud ka sõna „elu“, mis on tõepoolest selle sõna üks tähendusi. Kuid hing on siiski rohkem kui elu. Sest argimõtleminegi nõustub, et elu võib olla kaduv, kuid hing mitte.

Hinge surematusesse usub, arvan, palju rohkem inimesi kui välja paistab. Ent küsimus on, kuidas oma hinge surematus tagada. Juba eesti rahvausundis on ju see oht selgelt välja toodud. Tuleb meelde hingeloom, mis võis inimesest sisse ja välja käia ning halvemal juhul mitte osata enam inimesse tagasi pöörduda. Või kratt, mille saamiseks tuli oma hing kolme tilga vere eest vanapaganale lubada.

Seega on inimesed läbi aegade püüdnud oma hinge kui millegi igavese eest hoolt kanda. Kõige lihtsamalt avaldub see püüe eesmärgis kaua elada, mis on ju vaikimisi või teadvustamata meie kõigi mureks. Keerulisemal juhul aga püüab inimene, surma paratamatust kogenuna, midagi ette võtta, et temast säiliks midagi vähemalt pärast surma. Ja nii on sündinud erinevad religioonid ning religioossed tehnikad selle saavutamiseks.

Jeesus aga ütleb meile lihtsalt: „...kes iganes tahab päästa oma hinge, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma hinge minu pärast, leiab selle.“ Nõnda siis paneb Jeesus iga inimese, mitte ainult jüngri, valiku ette: te võite oma hinge säilitamiseks teha mida iganes, kuid ainult mina olen suuteline selle säilitama. Midagi maailmas peituvat või maist hinge ei päästa: ei maailma paremaks muutmine, inimtõlgemise areng, mis väljendub teadussaavutustes, globaalne elatustaseme tõus või, vastupidi, elatustaseme langetamine, et tagada meie planeedi bioloogiline tulevik. Hinge võib päästa ainult mittemaine, Jumal. Ja selline Jumal, kes on kõnelema inimestega oma plaanidest oma Poja, Jeesus Kristuse läbi.

Jeesus kõneleb meie kirjakohta lõpus ka inimese igavikuteekonna lõpust: kui „Inimese Poeg tuleb oma Isa kirkuses koos oma inglitega“ ... „siis tema tasub igaühele selle tegusid mööda.“ Niisiis tuleb aeg, mil meie kõigi pingutused oma hinge päästa pannakse kaalukausile.

See kujutus Viimsest kohtupäevast on mõnedel aegadel mõjunud inimestele väga tõsiselt, mõnedel aegadel on sellesse suhtunud aga pigem nagu müütilisse jäänukisse, millele teaduslikus mõtlemises enam kohta pole. Nii või teisiti. Igal juhul on tänapäeva astronoomiateadus kindel selles, et meie päikesesüsteem pole igavene. Ja kui selle teadmisega kombineerida iga inimese alateadlik soov elada oma elu parimal viisil võimalikest, jõuamegi küsimuseni, mis minust saab, kui kõik kord lõpeb. Kas tõesti on siis kuidagi asjakohane see, mida ma oma elus tegin või tegemata jätsin? Lõpuni mõeldes seda välistada ei saa.

Kuid Looja Jumal on oma Poja Jeesus Kristuse läbi teinud kõik palju lihtsamaks – ja isegi teaduslikumaks, kui meenutada Ockhami habemenoa printsiipi, mille kohaselt eelistada tuleb nähtuse kõige lihtsamat seletust. Kui Jeesus ütleb, et ta on tulnud, et tema jüngreil oleks elu, ja

oleks seda ülirohkesti (Jh 10:10), siis miks mitte seda võimalust kasutada juba selle lihtsuse tõttu.  
Uskugem Jeesusesse ja me elame või, teisiti öeldes, meie hingega ei juhtu midagi halba!  
Aamen.